

SER-Conferentie 2012

De Europese afdeling (SER Europe) organiseert elke twee jaar een conferentie waar vorderingen in onderzoek en ontwikkeling inzake ecologisch herstel door wetenschappers, praktijkmensen en beleidsmakers worden besproken. Een uniek concept. Begin September 2012 was de afspraak in České Budějovice (Tsjechië) met op de affiche het thema 'near natural restoration'. De achterliggende gedachte bij dit thema is dat een kwalitatief ecologisch herstel beter (en goedkoper) verloopt wanneer gebruik wordt gemaakt van (nagenoeg) natuurlijke ecologische processen in plaats van de (vaak veel duurder) artificiële, technische aanpak. Hiermee wilden de lokale organisatoren van de 'University of South Bohemia' en partners hun jarenlange onderzoek aan spontane successie in verlaten groeves en mijnlocaties in de kijker plaatsen. Naar aanleiding van de conferentie pakten zij ook uit met een 150 pagina's tellende, rijk geïllustreerde brochure die een goed gedocumenteerd overzicht geeft van de belangrijkste natuurontwikkelingsprojecten in Tsjechië. Hieronder volgt een korte impressie van de conferentie.

Bij de keynote speakers was veel aandacht voor successie van vegetatie op kale bodems. Lawrence Walker en Roger del Moral gingen daarbij in op de processen die successie op kale bodems bepalen op respectievelijk kleine (bv. landslides) en zeer grote schaal (uitbarsting van Mt. St. Helens). Congresorganisator Karel Prach illustreerde treffend de vele positieve ervaringen in Tsjechië met 'near natural restoration' en de onderliggende ecologische processen. Jim Harris gaf een stand van zaken in de kennis over de ontwikkeling van microscopische bodemlevensgemeenschappen. Een vaak over het hoofd gezien aspect dat cruciaal blijkt voor bodemontwikkeling in natuurontwikkelingsprojecten en daarmee het succes of falen van het project bepaalt. Op jonge, minerale bodems kan inoculatie (enting) succesvol natuurherstel faciliteren door het inbrengen van mycorrhizae, bodemvormers zoals regenwormen en bacteriën die aan nutriëntenrecyclage doen (bv. stikstoffixeerders). Daarnaast was er aandacht voor herstel van steppenecosystemen in Eurazië (Norbert Hölzel) en droge graslanden in Duitsland (Peter Poschod). Veel aandacht was in deze verhalen voor zaadbronnen en -verspreiding.

De 'Society for Ecological Restoration' (SER) is een mondiale organisatie die zich inzet voor het delen en uitdragen van kennis inzake Ecologisch Herstel in al zijn facetten.

Naast kennisuitwisseling is de organisatie ook een pleitbezorger voor ecologisch herstel in het beleid en de uitvoeringpraktijk. SER is in deze hoedanigheid o.a. partnerorganisatie van IUCN, het Ramsarbureau en het Secretariaat van de Conventie voor Biodiversiteit. In deze bijdrage het verslag van de 8ste 'Europese Conferentie Ecologisch Herstel', 9-14/09/2012, České Budějovice, Tsjechië.

Speciale aandacht was ingeruimd voor het concept 'novel ecosystems' dat de laatste jaren in wetenschappelijke kringen is opgedoken. 'Novel ecosystems' wijken af van het oorspronkelijke ecosysteem als gevolg van veranderingen in het milieu of de soortensamenstelling door toedoen van de mens. De essentie van het concept is dat deze veranderingen irreversibel zijn, waardoor het ecosysteem niet meer in zijn (nagenoeg) oorspronkelijke vorm kan hersteld worden. Keynote speaker Richard Hobbs sneed dit gevoelige onderwerp aan, o.a. met voorbeelden uit Australië waar invasieve exoten in bepaalde ecosystemen realistisch gezien niet meer kunnen uitgeroeid worden, maar voor de overleving van bepaalde endemische soorten ondertussen essentieel blijken. Later werden in de conferentie twee levendige discussiesessies aan dit onderwerp gewijd. De discussie ging zowel over de inhoud van het concept als de implicaties in de praktijk. Europese onderzoekers hebben de perceptie dat het idee niet nieuw en eigenlijk overbodig is. Veel half-natuurlijke ecosystemen zoals bijvoorbeeld een heide zouden ook als 'novel ecosystem' kunnen worden beschouwd. En uiteraard geven urbane, agrarische en

voormalige mijnlandschappen aanleiding tot andere levensgemeenschappen, maar toch kunnen – mits met de nodige inspanningen voor beheer en inrichting – binnen deze zones hoge natuurwaarden gerealiseerd worden die maximaal aanleunen bij de aanwezige abiotiek en de regionaal authentieke soortenpool. En zijn alle ecosystemen per definitie niet in meer of mindere mate aan voortdurende veranderingen onderhevig, die in de praktijk nog moeilijk terug te draaien zijn (bv. tengevolge van klimaatverandering of veranderingen in de omgeving en de bijhorende kolonisatie-extinctie processen)? De grootste angel in de discussie was de vaststelling dat het concept (politiek) reeds misbruikt wordt om ambities voor een kwalitatief en zo authentiek mogelijk ecologisch herstel opzij te zetten. Ook voor de bestrijding van invasieve exoten is het concept potentieel contraproductief. De bedenkers van het concept benadrukten dat 'novel ecosystems' niet in de plaats komt van herstelbaarheid van oorspronkelijke ecosystemen maar daarnaast kan staan. De geest is ondertussen evenwel uit de fles en voor ecologen wordt het naar de toekomst mogelijk een hele uitdaging om aan beleidsmakers correcte duiding te geven bij dit concept.

Een ander onderwerp waarover werd gediscussieerd, is de rol van ecologisch herstel in de Green Infrastructure agenda, die de Europese Commissie eind 2012 zal lanceren. Green Infrastructure beoogt een versterking van het Europese ecologische netwerk, o.a. door het realiseren van de Natura2000-doelen, verhoogde connectiviteit buiten de beschermde gebieden (verbindingzones, ecologische stapstenen, agrarische en urbane natuur, basisnatuurkwaliteit), meer inspanningen voor het herstel van ecosysteemdiensten en het 'no net loss' principe. Daarnaast heeft Europa in het kader van de Aichi-akkoorden in Nagoya (2010) het ambitieuze doel aangenomen om 15% van de gedegradeerde ecosystemen binnen Europa te herstellen. De vraag is wat dit laatste precies kan gaan inhouden. In zijn keynote verhaal benadrukte Rudy van Diggelen dat het Green Infrastructure initiatief een grote impact kan hebben op de verdere ontwikkeling van landschap en natuur in Europa. Er is veel bemoeienis en betrokkenheid van

Tijdens de conferentie werd een volle dag uitgetrokken voor diverse excursies naar mooie voorbeelden van succesvolle natuurontwikkeling via het 'near natural restoration' principe. Hier een verlaten zandgroeve, met op de voorgrond spontane successie en op de achtergrond de alternatieve, technische aanpak (aanbrengen van teeltaarde en beplanting met naaldbout) die qua biodiversiteit veel minder te bieden heeft (foto: Jiří Řehounek).

allerlei stakeholders die gebruiker zijn van de open ruimte, maar deze kunnen geen kennis inbrengen over ecologisch herstel, terwijl ecologisch herstel wel als belangrijk doel wordt genoemd. In een discussiesessie is besproken welke punten van belang zijn voor verdere uitwerking van de Green Infrastructure agenda. Allereerst is van belang dat de verplichtingen die voortvloeien uit de Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn en Kaderrichtlijn Water onverkort worden uitgevoerd. Green Infrastructure moet vervolgens aanvullend op deze verplichtingen leiden tot een betere ecologische kwaliteit van platteland en stedelijk gebied. Ander belangrijk punt is dat duidelijke wetenschappelijke kwaliteitscriteria worden ontwikkeld voor het definiëren van 'gedegradeerd ecosysteem' en het daarop volgende ecologisch herstel en de monitoring er van. Het mag immers niet alleen om kwantiteit gaan, maar juist ook om de kwaliteit. Zulke noties zijn in een verklaring vanuit de conferentie overgemaakt aan de Europese commissie. Tijdens de slotsessie

werd ook een algemene conferentieverklaring aangenomen waarin o.a. gesteld is dat inspanningen prioritair zouden moeten gaan naar de meest bedreigde Europese ecosystemen en ook de bezorgdheid wordt geuit voor voldoende financiering voor de realisatie van de ambitieuze Europese Biodiversiteitsstrategie 2020 en de noodzakelijke bijstellingen die hiervoor nodig zijn van het huidige Europese landbouw- en bosbouwbeleid.

Uiteraard waren er tijdens de conferentie ook diverse thematische parallelsessies over herstel van bossen, wetlands, droge graslanden, en 'nagenoeg natuurlijk herstel'. We verwijzen hiervoor naar de conferentiewebsite. Niet alleen door de sterke inhoud, maar ook door de zeer ongedwongen, hartelijke en gastvrije sfeer van de Tsjechische organisatoren (met een overvloedig aanbod van streekgerechten en -dranken: České Budějovice heet in het Duits niet voor niets 'Budweis'...) was de conferentie een groot succes. Iedereen kijkt al reikhal-

zend uit naar de volgende Europese conferentie die begin augustus 2014 zal plaats vinden in Olou, Finland met als hoofdthema 'natuurontwikkeling en ecosysteemdiensten'. Dat biedt een uitstekende mogelijkheid om én de boreale natuur én de SER te leren kennen. De middernachtzon zal er zijn. U ook?

Drs. K. Decler
INBO
bestuurslid SER Europe
Kliniekstraat 25
B-1070 Brussel
Kris.Decler@inbo.be

Drs. C.J.S. Aggenbach
KWR Watercycle Research Institute
bestuurslid SER Europe
Postbus 1072
3430 BB Nieuwegein
camiel.aggenbach@kwrwater.nl

Meer informatie:

- Over SER Europe: www.ser-europe.org
- Over de SER2012 conferentie: www.ecer2012.eu
- Over de Europese SER kennisdatabank: <http://chapter.ser.org/europe/knowledge-base/>